

J. GOTLIN

PROBLEMI PROLJETNE SJETVE U GODINI 1980/81.

Izuzetno nenormalni klimatski uvjeti u jesen 1980. stvorili su nepovoljne uvjete za normalnu i uobičajenu sjetvu pšenice te pripremu tla za sjetvu proljetnih kultura. Budući da su u našoj proizvodnji dominantne kulture pšenica i kukuruz, šećerna repa i uljarice, to nam je i zadatak da sagledamo sve moguće poteškoće koje se mogu pojaviti u ovakvoj situaciji i kako ih najbolje riješiti u gospodarskoj godini 1981. Činjenica je da je u 1980. god. pšenica nastalom situacijom sijana pod nepovoljnim uvjetima na većim površinama kako na društvenom sektoru tako i kod individualnih proizvođača. Prema tome svi naši naponi moraju biti usmjereni u pravcu osiguranja optimalne agrotehnike za pšenicu u 1980/81. god. kako bismo nadoknadili nužne i svjesne propuste počevši od pripreme tla do sjetve i gnojidbe i time osigurali što veće prinose pšenice za naše potrebe.

U tom cilju iznjet ćemo problematiku kako smo je mogli sagledati, u diskusiji s pojedinim našim poljoprivrednim organizacijama.

Problemi u vezi s primjenom mehanizacije

Ocjenjujući postojeće stanje s aspekta primjene mehanizacije u okviru cjelokupnog tehnološkog procesa proizvodnje kultura koje treba zasijati u proljeće, možemo reći da se nalazimo u potpuno nenormalnoj situaciji u pogledu stanja tla odnosno uvjeta za rad traktorskih agregata kao i momentalnog stanja samih strojeva.

Isto tako obzirom na prošle agrotehničke rokove pitanje je da li je svrsishodno obaviti pojedine agrotehničke zahvate na uobičajeni način, odnosno trebali bismo razmisliti što i kako uraditi u konkretnoj situaciji tj. što bi bilo bolje i korisnije.

Moramo se pomiriti sa činjenicom da će se ti nepovoljni uvjeti kao i nešto slabije izvršeni agrotehnički zahvati morati nepovoljno odraziti na uspjeh proizvodnje u ovoj godini. Nepovoljni uvjeti već u samoj pripremi tla neće se moći u cijelosti nadoknaditi bilo kakvim drugim realnim mjerama u proljeće pa i u toku vegetacije, prema tome treba nastojati da takvu situaciju što više ublažimo.

Rješavanjem ovoga problema, gledano sa stajališta same proizvodnje, treba pristupiti tako da se to poremećeno stanje i njegove posljedice što prije uklone, odnosno da nam ne remete mnogo proizvodne planove u idućim godinama.

Postojeće problematično stanje treba tretirati kao:

- problem još nepooranih površina
- problem pripreme i sjetve kukuruza, i ostalih kultura — uljarica
- problem pripreme i sjetve šećerne repe
- problem iskorisćenja površina koje bi eventualno ostale neobrađene ili nezasijane kukuruzom ili drugim kulturama.

Problem nepooranih površina u sadašnjem trenutku je najveći, a usješnost njegovog rješenja imat će najveći utjecaj na veličinu ostalih teškoća s kojima ćemo se sresti u proljeće. Unutar samog problema odnosno njegovog rješavanja treba uzeti u razmatranje:

1. Veličinu neizoranih površina
2. Vrlo kratak rok
3. Stanje tla na pojedinim parcelama
4. Stanje, odnosno spremnost mehanizacije.

Ad 1 i 2) Da li se obim posla odnosno površina obzirom na raspoloživi rok tokom zime (jer imamo mali broj prikladnih dana za rad) može smanjiti i na kojim površinama, čime i kada nadomjestiti izostanak jesensko-zimske brazde?

Ad 3) Visok sadržaj vode u tlu (mjestimično i potpuna raskvašenost čitavog oraničnog sloja) izbrazdanost parcela dubokim kolotragovima (napunjenih vodom ili žitkim blatom) uzrokuju kod oranja:

- a) povećani specifični i ukupni otpor oranja i do 500/0
- b) smanjenu sposobnost tla za realizaciju normalnih vučnih karakteristika traktora, a što se manifestira proklizavanje kotača kod znatno manjih opterećenja na poteznici, znatno većim utroškom snage za vlastito kretanje traktora, otežanim vađenjem agregata i dr.

Sve što se vrlo loše odražava na učinak agregata, potrošnju goriva i kvalitet oranja.

Ad 4) O stanju mehanizacije odnosno o njenoj spremnosti u ovoj situaciji tj. za izvršenje takvog zadatka u takvim uvjetima bilo bi vrlo teško govoriti čak i onda kada tome ne bi prethodila ovakva bitka s ubiranjem kukuruza i šećerne repe kakva je bila tokom protekle jeseni.

Što učiniti?

1. Poduzimati u konkretnim uvjetima sve raspoložive mjere da se s parcela odvede sva voda koja stagnira u kolotragovima i ostalim depresijama, a isto tako da se prosjecanjem parcela brazdama pokuša smanjiti sadržaj vode u površinskom sloju tla.
2. Razmotriti mogućnost odnosno svrsishodnost plićeg oranja. Obzirom na zakašnjenje s obavljanjem ovog zahvata izostat će sigurno i normalni efekt, pa možda u vezi s tim i pitanje dubine treba drugačije postaviti i rješavati pa prema konkretnim prilikama i mogućnostima. Oranjem na manje dubine u ogromnoj mjeri bi se mogao povećati proizvodni efekt agregata u oranju, a time i izvršiti znatno već obim posla, ali to se može odraziti na prinose proljetnih kultura.

Rad: toga smatramo — koliko je god to moguće da se pristupi dubokoj obradi. Ako u tome uspijemo već su izgledi da se na vrijeme pristupi proljetnoj površinskoj pripremi tla za sjetvu, odnosno prema stanju tla ići na što dublju brazdu i neposrednu pripremu tla za sjetvu.

Pošto trebamo voditi računa o velikom opterećenju strojeva i stanju tla na mjestu potrebno je ići na što optimalniju osnovnu obradu tla — do 30 cm.

Takva priprema tla je daleko veća garancija za povoljan start u proljeće 1981. nego da tlo leži neobrađeno.

Vrlo krupan problem je uklanjanje kukuruzovine. Tu treba koristiti ledene dane s temp. ispod 0°C dok je površina suha i tvrda, te sa specijalnim strojevima dobro usitniti kukuruzovinu. Zatim slijedi oranje, toliko duboko da kukuruzovina bude pokrivena tlom.

Moramo naglasiti da u pogledu forsiranja zimske obrade ima dva ograničenja. Prvo, na teškim, mineralnim tlima obrada pod svaku cijenu može biti štetna i učiniti više štete od koristi. Zato je bolje takva tla ne obrađivati, njih pustiti do proljeća i pristupiti radu tek kada budu sposobna, a to svakako znači samo za kasne proljetne kulture.

Drugo, teška, ekcesivno mokra tla s nedovoljno usitnjenom i pokrivenom kukuruzovinom su izrazito nepovoljna za šećernu repu (račvanje korijena, drastično smanjenje prinosa korijena), pa ih treba apriori isključiti kao površine za šećernu repu.

Vučne karakteristike traktora točkaša nastojati održati na što većem nivou.

Dopunska obrada tla

Ako je nakon zime stanje tla toliko povoljno, a to znači da je postignuto »ugorenje« od mraza — može se računati na brzu površinsku obradu kombiniranim oruđima. Ovo je važnije što se jarine ranije siju.

Naprotiv, ako stanje tla nakon zime ne dozvoljava zahvate površinske pripreme treba primijeniti tanjuraču i to: što je tlo teže i rok sjetve kasniji teža tanjurača. Nakon toga slijedi finalizacija lakšim i kombiniranim oruđima.

Neka pitanja gnojidbe

Teško je osporiti u ovoj gospodarskoj godini potrebu pojačane gnojidbe. Ona je neophodna iz dva razloga: 1) što je povećan gubitak hraniva, ispiranjima, 2) što u ekstremno lošim uvjetima obrade i sjetve treba ove krupne nedostatke kompenzirati pojačanom gnojibom.

Ona se može uzeti s 20 do 30% povišenja u odnosu na normalne godine, a povećanje se prvenstveno odnosi na dušik.

Kod osnovne obrade koristiti kompleksne formulacije (NPK) i to one sa smanjenim učešćem dušika. Kod proljetne pripreme za sjetvu ići s pojačanom količinom ureje.

Dodavanje ureje će biti od posebne važnosti, gdje je zaorana kukuru-zovina, jer bi lako zbog jako kasnog unošenja žetvenih ostataka moglo doći do konkurencije bakterija razgrađivača celuloze i kulture koja starta za dušik, dakle, do jače izražene »dušične depresije«. Nije potrebno posebno na površini, jer kod nešto povoljnijih temperatura ona brzo hidrolizira, a posljedica toga je veliki i izravni gubitak dušika s površine tla.

Aktualnost uređenja zemljišta

Kada je riječ o modernoj poljoprivredi, onda se na zadnjem mjestu misli o putovima. A poljoprivreda je u velikoj mjeri »transportno poduzeće«. I što se ona više intenzivira to raste količina sredstava koje se moraju dostaviti do polja i raste biljna masa prinosa koja se treba odvesti s polja.

Osim toga na samim poljima kreću se sve veći i teži strojevi u obradi, gnojdbi, a naročito u skidanju plodina. Kombajnima se priključuju i transportna sredstva, koja puna plodina predstavljaju veliku težinu i čine znatan pritisak na tlo.

Ova teška jesen je pokazala u kakvoj se situaciji nalazimo u pogledu uređenja zemljišta.

Možemo reći da su uređeni tj. sistematizirani tereni iznimka, a ne pravilo. Pred očima su nam slike raskvašenih poljskih putova, strojeva i vozila zaglibljenih u blatu i »zarobljenih« uz glavne saobraćajnice od blata i vode. Zadnji je čas da i mi pristupimo sistematizaciji smišljeno i dugoročno. Sredstva data za uređenje zemljišta su daleko manja od šteta koje nastaju samo u jednoj nepovoljnoj godini, a pogotovo godini kao što je bila ova premda je bilo i ovakvih sličnih godina i ranije (1974/75).

Problem strukture proljetne sjetve

Prema sadašnjoj situaciji jedan od osnovnih problema bit će pravilno usmjeriti strukturu proljetne sjetve. Budući da je jedan do planom predviđenih površina za sjetvu pšenice ostao nezasijan, to se nameće pitanje kako te površine uključiti u proljetnu strukturu sjetve. Činjenica je da je kukuruz naša osnovna proljetna kultura. Prema sadašnjoj ocjeni cca 70.000 ha ostalo je nezasijano pšenicom. Jedan dio tih površina trebat će zasijati kukuruzom i uljaricama. Prema sadašnjoj situaciji raspoloživog sjemena kukuruza trebalo bi biti iz svih vegetacijskih grupa od 100 do 600.

Radi sadašnje situacije može se sigurno očekivati neadekvatna priprema tla za proljetnu sjetvu pa će trebati sijati veći postotak površina s ranim hibridima kako bi se pravovremeno i kvalitetno pripremio tlo za sjetvu pšenice na jesen 1981. godine. Kod izbora hibrida ranih vegetacijskih grupa trebalo bi posebnu pažnju obratiti onim hibridima, koji se mogu koristiti za ljudsku ishranu, kako bi se ublažio eventualni manjak pšenice u ovogodišnjoj žetvi. Podaci o raspoloživim količinama sjemena nam očito go-

vore da bi se u našoj sjemenskoj politici trebali jače orijentirati na proizvodnju sjemena kukuruza ranih vegetacijskih grupa, naročito 100, 200, 300 i 400. Sadašnja situacija jasno ukazuje da je proizvodnja sjemena u grupi 500 i 600 prevelika za domaće potrebe i da te grupe nisu osobito podesne kao pretkultura za pšenicu. Hibridi navedenih grupa u većini godina imaju previsoku sadržinu vode u zrnu za ranije skidanje kad postoji mogućnost optimalne pripreme tla za pšenicu.

Na povećanim površinama pod kukuruzom u 1981. god. rani hibridi trebali bi biti u dovoljnoj mjeri zastupljeni, jer se već i sada postavlja pitanje, pravovremene organizacije sušenja i načina konzerviranja kukuruza u jesen 1981. god. Naime treba već sada početi s pretpostavkama da jesen 1981. god. može biti kišovita i pro hladna pa će opet nastati problem pravovremenog skidanja i sušenja zrna hibrida grupe 500 i 600. Smatramo da pšenica mora dobiti prioritet u 1981. god. pa radi toga napominjemo da se na vrijeme poduzmu sve potrebne mjere i to već nakon završene sjetve, jer će već tada situacija biti gotovo potpuno jasna.

S obzirom da bi se trebale povećati površine pod ranim hibridima zbog mogućnosti pravovremene i optimalne pripreme tla za sjetvu pšenice, postavlja se pitanje da li postoje mogućnosti izuzetnih premija za rane hibride, jer su oni nešto manje rodni od hibrida kasnijih vegetacijskih grupa. Sjetvom ranih hibrida moguća su višestruka rješenja a prvenstveno što s njima možemo ići u vrlo ranu sjetvu i u kasnije rokove sjetve. Po dosadašnjim rezultatima ispitivanja pokazalo se da rani hibridi u kasnim rokovima sjetve manje variraju u visini prinosa nego kasniji hibridi. Sjetvom ranih hibrida rješavamo problem pšenice, problem rada sušara. Kasniji hibridi uglavnom traže optimalne rokove sjetve, jer kasni rokovi sjetve povlače i kasniju berbu — veću sadržinu vode u zrnu itd.

Od ostalih kultura svakako treba istaći mogućnost povećanja površina pod šećernom repom i uljaricama (suncokret, soja), a zatim najnužnije potrebe pivarskog ječma te zobi. Koje površine zasijati pod ovim kulturama sada je vrlo teško govoriti jer je osnovno pitanje da li će se na vrijeme moći pripremiti tlo, za pravovremenu sjetvu. Od kultura treba prvenstveno dati mjesto suncokretu, dok šećerna repa ima već određene površine koje treba zasijati. Sjemeni soje nema dovoljno, ali treba iskoristiti sve sjeme koje je proizvedeno, a trebalo bi se već sada dogovoriti i riješiti koje sorte i kolike količine proizvesti za 1982. god. Soja bi predstavljala dopunu ranim hibridima kao pretkultura za pšenicu. Takvu politiku bi trebalo voditi u biljnoj proizvodnji. Na svim onim zemljištima koja se neće moći pripremiti za sjetvu kukuruza, šećerne repe, ječma, zobi, suncokreta ili soje, trebalo bi predvidjeti mogućnost sjetve kultura za stočnu hranu.

Pored strukture sjetve s obzirom na pripremu tla, poseban problem ostaju herbicidi. Priprema tla najvjerojatnije neće biti kvalitetna pa će trebati na određenim površinama primijeniti herbicide nakon nicanja. Radi toga treba već sada voditi brigu o mogućnosti nabave pojedinih herbicida. Dosadašnja iskustva su pokazala da pravovremena primjena herbicida ima velik utjecaj na prinos kukuruza, kao i ostalih kultura.

Treba također napomenuti da je izuzetno važna povećana gnojidba, posebno dušikom. Asortiman gnojiva ne zadovoljava a pogotovo ne u ovoj situaciji. Stoga bi trebalo skrenuti ozbiljnu pažnju našoj industriji gnojiva na ovaj nedostatak.

Smatramo da ćemo diskusijom moći donijeti određene zaključke i da ćemo tražiti rješenja putem daljnjih dogovaranja prema situacijama kako će se pojavljivati u proljeće.

Rješavanjem ispravne tehnologije proizvodnje u 1981. god. znatno ovisi u kojoj ćemo mjeri moći izvršiti sve potrebne mjere za proizvodnu godinu 1981/82.